

การประเมินระดับความสุขและความอยู่ดีมีสุขของผู้อยู่อาศัยในชุมชน การเคหะแห่งชาติ*

AN ASSESSMENT OF HAPPINESS AND WELL-BEING LEVELS OF RESIDENTS IN NATIONAL HOUSING AUTHORITY COMMUNITIES

ภัทร์ชนกพรรณ อนุชาติไชย¹, อนันต์ ธรรมชาลัย², สถาพร ภูสุวรรณ์³, ธนพันธ์ ดู่เดชาเศรษฐกุล⁴
และ วิทยา วัฒนเมธา⁵

Phaschanokphan Anuchatchai¹, Anan Thamchalai², Sathaphon Phusuwan³, Thanaphan Dudechasetthakun⁴
and Witthaya Wattanametha⁵

¹⁻⁵คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

¹⁻⁵North Bangkok University, Thailand

Corresponding Author's Email: anan.th@northbkk.ac.th

วันที่รับบทความ : 8 กุมภาพันธ์ 2569; วันแก้ไขบทความ 16 กุมภาพันธ์ 2569; วันที่ตอบรับบทความ : 18 กุมภาพันธ์ 2569

Received 8 February 2026; Revised 16 February 2026; Accepted 18 February 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความสุขและความอยู่ดีมีสุขของผู้อยู่อาศัยในชุมชน มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม มิติชุมชนและสิ่งแวดล้อม 2) นำเสนอแนวทางในการพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน ที่สอดคล้องกับเป้าหมายหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน SDGs และ 3) นำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะอันนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอื่น ๆ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือผู้อยู่อาศัยในบ้านเอื้ออาทรรวม 5,125 อาคารชุด ด้วยการตอบแบบสอบถามแบบประเมินค่า และเก็บรวบรวมจาก

Citation:

* ภัทร์ชนกพรรณ อนุชาติไชย, อนันต์ ธรรมชาลัย, สถาพร ภูสุวรรณ์, ธนพันธ์ ดู่เดชาเศรษฐกุล และ วิทยา วัฒนเมธา.

(2569). การประเมินระดับความสุขและความอยู่ดีมีสุขของผู้อยู่อาศัยในชุมชนการเคหะแห่งชาติ.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 4(2), 195-208.

Phaschanokphan Anuchatchai, Anan Thamchalai, Sathaphon Phusuwan, Thanaphan Dudechasetthakun and Witthaya Wattanametha. (2026). An Assessment Of Happiness And Well-Being Levels Of Residents In

National Housing Authority Communities. Modern Academic Development and Promotion Journal,

4(2), 195-208.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

นิติบุคคล สถิติที่ใช้เชิงพรรณนาได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้จัดการนิติบุคคล ผู้นำชุมชน และผู้อยู่อาศัย รวม 38 คน ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความสุขและความอยู่ดีมีสุขของผู้อยู่อาศัยในชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายมิติ ได้แก่ มิติสังคม มิติชุมชนและสิ่งแวดล้อม และ มิติเศรษฐกิจตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืนตามเป้าหมาย SDGs มุ่งเน้นการบูรณาการทักษะอาชีพและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการสร้างระบบสุขภาพเชิงรุกและเครือข่ายความปลอดภัยที่เข้มแข็งในมิติสังคม พร้อมทั้งบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมด้วยระบบขยะครบวงจรและการใช้พลังงานสะอาดภายใต้หลักธรรมาภิบาล

3. แนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะผ่าน 10 ประเด็นสำคัญ เช่น การสร้างผู้นำเยาวชนรุ่นใหม่ การขยายเครือข่ายความร่วมมือพหุภาคี และการใช้ฐานข้อมูลดิจิทัลเพื่อความโปร่งใส เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนทุกกลุ่มวัยอย่างเท่าเทียมในอนาคต

คำสำคัญ: การประเมินระดับความสุข, ความอยู่ดีมีสุข, ผู้อยู่อาศัยในชุมชนการเคหะแห่งชาติ

Abstract

This research aims to 1) study the levels of happiness and well-being among residents across economic, social, and community/environmental dimensions; 2) propose guidelines for developing strong and sustainable communities in alignment with the Sustainable Development Goals (SDGs); and 3) present solutions to obstacles and recommendations for the development of other communities. This study employed a mixed-methods research design. The population and sample consisted of residents in 5,125 Baan Eua-Arthorn condominium units, who provided data via rating-scale questionnaires collected from juristic persons. Descriptive statistics, including mean (\overline{X}) and standard deviation (S.D.), were utilized for data analysis. Additionally, in-depth

interviews were conducted with 38 participants, including juristic person managers, community leaders, and residents, using content analysis.

The research findings are as follows

1. The overall level of happiness and well-being of the residents is at a high level. When categorized by dimension, the social dimension ranked highest, followed by the community and environmental dimension, and the economic dimension, respectively.

2. Guidelines for strengthening and sustaining the community in accordance with the SDGs emphasize integrating vocational skills and digital technology to enhance economic competitiveness. This is coupled with establishing proactive healthcare systems and robust safety networks within the social dimension, alongside environmental management through comprehensive waste systems and clean energy under the principles of good governance.

3. Solutions to obstacles and key recommendations comprise 10 essential issues, such as developing a new generation of youth leaders, expanding multilateral cooperation networks, and utilizing digital databases for transparency. These measures aim to ensure developmental continuity and equitably elevate the quality of life for all age groups in the future.

Keywords: Assessment of Happiness, Well-being Levels, Residents in National Housing Authority Communities

บทนำ

การเข้าถึงที่อยู่อาศัยที่ได้มาตรฐานและมีความมั่นคงถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานและเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยมีการเคหะแห่งชาติ สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจสำคัญในการจัดสร้างที่อยู่อาศัยควบคู่ไปกับการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน การดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

และแนวคิดการบริหารภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ที่เน้นการสร้างคุณค่า สาธารณะผ่านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน (Osborne D. & Gaebler T. A., 1992) โดย มุ่งเน้นให้ผู้อยู่อาศัยมีปฏิสัมพันธ์และร่วมกันบริหารจัดการชุมชนใน 3 มิติหลัก ได้แก่ มิติ เศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างชุมชนที่เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ตาม นโยบายยกระดับชุมชนต้นแบบสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (การเคหะแห่งชาติ, 2567)

ปัจจุบันสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านโครงสร้างประชากรสู่สังคม สูงวัยและความผันผวนทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและ สภาพจิตใจของประชาชน จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าการจัดการที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ไม่เพียงพอต้องคำนึงถึงโครงสร้างทางกายภาพเท่านั้น แต่ต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ส่งผล ต่อความสุขและคุณภาพชีวิตในเชิงลึก อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่มักเกิดขึ้นในโครงการที่อยู่อาศัย ขนาดใหญ่คือความอ่อนแอของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนและการขาดตัวชี้วัดที่เป็น รูปธรรมในการวัดระดับความสำเร็จของการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งผลให้การดำเนินงานตามนโยบาย Smart Sustainable Community ในบางพื้นที่ยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่ แท้จริงของผู้อยู่อาศัยได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (พระสุตวรรษ วิสุทโธ และเดชชาติ ตรี ทรัพย์, 2561)

สำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างในโครงการนำร่องปี 2568 ได้แก่ ผู้อยู่อาศัยในชุมชนที่ ผ่านเกณฑ์การประเมินเบื้องต้นจำนวน 4 โครงการ คือ โครงการบ้านเอื้ออาทรเมืองใหม่บางพลี เฟส 2 พุทธมณฑล สาย 5 บางโฉลง ระยะ 1 และพหลโยธิน กม. 44 ซึ่งจะเป็นชุมชนต้นแบบ แต่ยังคงต้องรักษามาตรฐานความอยู่ดีมีสุขภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากร สมาชิกในชุมชนเหล่านี้มีความหลากหลายทางอาชีพและรายได้ ซึ่งส่งผลต่อมุมมองและการรับรู้ เรื่องความสุขที่แตกต่างกัน หากไม่มีการสำรวจดัชนีวัดความสุขและคุณภาพชีวิตอย่างเป็น ระบบตามแนวทางของ (Dunst, C. J. & Triette, C. M., 1996) ที่เน้นเรื่องการเสริมสร้างพลัง อำนาจและการดูแลที่ยืดความต้องการของสมาชิกเป็นศูนย์กลาง จะทำให้การระบุความ ต้องการที่แท้จริงของกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้คลาดเคลื่อน และอาจส่งผลให้กิจกรรมส่งเสริมการมี ส่วนร่วมไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริงของคนในชุมชนนำร่องดังกล่าว

จากความเป็นมาและสภาพปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการดำเนิน “โครงการสำรวจดัชนีวัดความสุขของผู้อยู่อาศัยในชุมชนของการเคหะแห่งชาติ” เพื่อทราบถึง ความสำเร็จของการดำเนินโครงการยกระดับคุณภาพชีวิตตามมาตรฐานการอยู่อาศัย ประโยชน์ ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัยครั้งนี้ไม่เพียงแต่จะทำให้ได้ชุดข้อมูลตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพ

ชีวิตที่ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน แต่ยังเป็นแนวทางสำคัญให้การเคหะแห่งชาติสามารถนำไปออกแบบกิจกรรมและนโยบายที่ตรงเป้าหมาย เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความสุขอย่างยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในอนาคตได้อย่างมั่นคง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสุขและความอยู่ดีมีสุขของผู้อยู่อาศัยในชุมชน มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม มิติชุมชนและสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนที่สอดคล้องกับเป้าหมายหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน SDGs
3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะอันนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอื่น ๆ

การทบทวนวรรณกรรม

การเคหะแห่งชาติ (กคช.) ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2516 เพื่อเป็นกลไกหลักของรัฐในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยแบบบูรณาการ โดยรวมภารกิจจากหน่วยงานด้านเคหะสถานและปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมเข้าด้วยกัน ปัจจุบัน กคช. ดำเนินงานภายใต้วิสัยทัศน์ “สร้างบ้านสร้างสุข เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี” ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้แนวคิดการบริหารภาครัฐแนวใหม่ ผ่านวัฒนธรรมองค์กร 5S และค่านิยม HOMES เพื่อมุ่งเน้นความคล่องตัว นวัตกรรม และจริยธรรมในการบริการสาธารณะ (การเคหะแห่งชาติ, 2567)

ในมิติเชิงนโยบาย การดำเนินงานของ กคช. มีความสอดคล้องกับ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ข้อที่ 11 ขององค์การสหประชาชาติ และวาระใหม่แห่งการพัฒนาเมืองที่ให้ความสำคัญกับการลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำผ่านที่อยู่อาศัยที่พอเพียง นอกจากนี้ยังขับเคลื่อนตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 โดยเฉพาะในหมวดหมู่ที่ 8 และ 9 ที่เน้นการพัฒนาเมืองอัจฉริยะและการแก้ปัญหาค่าความยากจนข้ามรุ่นผ่านระบบหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม กคช. ได้ต่อบริบทนโยบาย “5x5 ฝ่าวิกฤต ประชากร” ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยมุ่งเน้นมาตรการ “Housing for All” หรือการสร้างระบบนิเวศการอยู่อาศัยที่เหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนบทบาทจากเพียงผู้สร้างที่อยู่อาศัยสู่การเป็นผู้จัดการชุมชนและผู้สร้างสุขภาวะ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2566) โดยใช้อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537 ในการบริหารจัดการสินทรัพย์และส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับผู้มีรายได้น้อยอย่างเท่าเทียม (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ, 2565)

แนวคิดความอยู่ดีมีสุข

Seligman, M. E. P. (2011) มิได้จำกัดเพียงมิติทางอารมณ์ แต่ครอบคลุมถึงการมีชีวิตที่รุ่งเรืองและสมบูรณ์ในหลากหลายมิติ ได้เสนอแบบจำลองความสุขที่ยั่งยืนผ่านองค์ประกอบหลัก ได้แก่ การมีอารมณ์เชิงบวก การมีความสัมพันธ์ที่มีความหมาย การค้นพบจุดมุ่งหมายหรือคุณค่าที่เหนือกว่าตนเอง และการบรรลุความสำเร็จในเป้าหมายชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Gasper D., 2004) ที่ขยายขอบเขตความอยู่ดีมีสุขสู่มิติเชิงโครงสร้างและทรัพยากร โดยเน้นความพึงพอใจและการบรรลุสิ่งที่ปรารถนา ควบคู่ไปกับเสรีภาพในการเลือกวิถีชีวิต ความมั่งคั่ง และการถือครองทรัพยากรที่ก่อให้เกิดศักยภาพในการบรรลุเป้าหมายชีวิต ดังนั้น ความอยู่ดีมีสุขในเชิงรัฐประศาสนศาสตร์จึงเป็นการบูรณาการระหว่างสภาวะทางจิตวิทยาของปัจเจกบุคคลเข้ากับเงื่อนไขทางสังคมและเศรษฐกิจที่รัฐจัดสรรให้ โดยมุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้อยู่อาศัยสามารถพัฒนาขีดความสามารถ และเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน ซึ่งถือเป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จที่สำคัญของการบริหารจัดการชุมชนในมิติสมัยใหม่

สรุปได้ว่า การเคหะแห่งชาติดำเนินงานภายใต้วิสัยทัศน์ที่มุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตและลดความเหลื่อมล้ำ โดยบูรณาการภารกิจให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ผ่านนโยบายการจัดการที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย เพื่อสร้างระบบนิเวศการอยู่อาศัยที่นำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขในหลากหลายมิติ ทั้งด้านสภาวะจิตวิทยาเชิงบวกของบุคคลและความเข้มแข็งเชิงโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจ อันเป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จที่สำคัญของการบริหารจัดการชุมชนสมัยใหม่เพื่อความยั่งยืนในระยะยาว

วิธีดำเนินการวิจัย

โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือผู้อยู่อาศัยในบ้านเอื้ออาทรรวม 5,125 อาคารชุด ด้วยการตอบแบบสอบถามแบบประเมินค่า และเก็บรวบรวมจากนิติบุคคล สถิติที่ใช้เชิงพรรณนาได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้จัดการนิติบุคคล ผู้นำชุมชน และผู้อยู่อาศัย รวม 38 คน ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ประชากร

ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้อยู่อาศัยในบ้านเอื้ออาทร รวม 5,125 อาคารชุด โดยเก็บจากตัวแทนอาคารชุดละ 1 คน ได้แก่ เจ้าบ้าน ผู้อยู่อาศัย ผู้เช่าอาคารชุด

กลุ่มตัวอย่าง

ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้อยู่อาศัยในบ้านเอื้ออาทรอาคารชุดละ 1 คน โดยเปิดตารางของ (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970: 608-610) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 361 ตัวอย่าง/แห่ง เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนผู้วิจัยเก็บกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นเป็น 553 ตัวอย่าง โดยจำแนกสัดส่วนตามประเภทของ อปท. ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยหลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) และทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Stage Sampling) จำแนกตามชุมชนบ้านเอื้ออาทร ดังนี้ 1) บ้านเอื้ออาทรเมืองใหม่บางพลี เฟส 2 เก็บตัวอย่าง 247 คน 2) บ้านเอื้ออาทรพุทธมณฑล สาย 5 เก็บตัวอย่าง 133 คน 3) บ้านเอื้ออาทรบางโหลง ระยะ 1 เก็บตัวอย่าง 90 คน และ 4) บ้านเอื้ออาทรพหลโยธิน กม. 44 ระยะ 1 เฟส 1 เก็บตัวอย่าง 83 คน จากนั้นทำการสุ่มแบบง่าย (Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก รวม 2 ชั้น แบบสอบถามจำนวน 1 ชั้น โดยมี 1) ข้อคำถามแบบประเมินค่าระดับความสุขและความอยู่ดีมีสุขมิติสังคม (การพึงพาอาศัย/การมีส่วนร่วม/สุขภาพ) จำนวน 4 ข้อ 2) ข้อคำถามแบบประเมินค่าระดับความสุขและความอยู่ดีมีสุขมิติเศรษฐกิจ (อาชีพ/รายได้/การออมทรัพย์) จำนวน 12 ข้อ และ 3) ข้อคำถามแบบประเมินค่าระดับความสุขและความอยู่ดีมีสุข มิติชุมชนและสิ่งแวดล้อม (การรักษาสาธารณสุข/ความสะอาดในชุมชน/การดูแลพื้นที่ส่วนรวม) จำนวน 4 ข้อ รวมทั้งสิ้น 18 ข้อ จากนั้นส่งผลให้ผู้เชี่ยวชาญ หากคุณภาพของแบบสอบถามด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการประเมินค่าความสอดคล้องของข้อคำถามกับข้อมูลที่จะจัดเก็บ

จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ด้วยวิธีคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC= 0.96) ถือว่าแบบสอบถามที่มีความสอดคล้องระดับดีมาก จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้จากการ (Try-out) จำนวน 30 ชุด มาวิเคราะห์หาค่าเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบักแอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) ทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.927 ซึ่งเป็นค่าที่มีความน่าเชื่อถือได้ในทางสถิติ

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกได้ผ่านผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมของแต่ละประเด็นสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำไปสัมภาษณ์กับผู้จัดการนิติบุคคล ผู้นำชุมชน และผู้อยู่อาศัย รวม 38 คน ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตลงพื้นที่จากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ เพื่อขอความอนุเคราะห์การเคหะแห่งชาติ และนิติบุคคลทั้ง 4 ชุมชนเพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัย ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในภาคสนามต่อไปจนครบถ้วน

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ระดับความสุขและความอยู่ดีมีสุขของผู้อยู่อาศัยในชุมชน มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม มิติชุมชนและสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และลำดับดัชนีความสุขของผู้อยู่อาศัยในชุมชนของการเคหะแห่งชาติ ใน 3 มิติ คือ มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม มิติชุมชนและสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวม

n=553

ที่	การประเมินผลระดับความสุขและความอยู่ดีมีสุขของผู้อยู่อาศัยในชุมชนใน 3 มิติ	\bar{X}	S.D.	ร้อยละ	ลำดับดัชนีความสุข
1.	มิติเศรษฐกิจ (อาชีพ/รายได้/การออมทรัพย์)	4.13	0.78	82.55	3

ที่	การประเมินระดับความสุขและความอยู่ดีมีสุขของผู้อยู่อาศัยในชุมชนใน 3 มิติ	\bar{X}	S.D.	ร้อยละ	ลำดับดัชนีความสุข
2.	มิติสังคม (การพึ่งพาอาศัย/การมีส่วนร่วม/สุขภาพ)	4.23	0.73	84.60	1
3.	มิติชุมชนและสิ่งแวดล้อม (การรักษาสาธารณูปโภค/ความสะอาดในชุมชน/การดูแลพื้นที่ส่วนรวม)	4.22	0.75	84.40	2
รวม		4.19	0.75	83.85	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความสุขและความอยู่ดีมีสุขของผู้อยู่อาศัยในชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.75, ร้อยละ 83.85) เมื่อจำแนกเป็นรายมิติอยู่ในระดับมากตามลำดับได้แก่ มิติสังคม (การพึ่งพาอาศัย การมีส่วนร่วม และสุขภาพ) ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.73, ร้อยละ 84.60) รองลงมาคือ มิติชุมชนและสิ่งแวดล้อม (การดูแลสาธารณูปโภค ความสะอาด และการจัดการพื้นที่ส่วนกลาง) ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.75, ร้อยละ 84.40) และน้อยที่สุดคือ มิติเศรษฐกิจ (อาชีพ รายได้ และการออมทรัพย์) ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.78, ร้อยละ 82.55)

2. นำเสนอแนวทางในการพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนที่สอดคล้องกับเป้าหมายหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน SDGs

ผลจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มกับผู้นำและตัวแทนประชาชน โดยสรุปผลการวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนที่สอดคล้องกับเป้าหมายหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน SDGs ใน 3 มิติหลัก ดังนี้ 1) มิติเศรษฐกิจ มุ่งยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันด้วยการบูรณาการทักษะอาชีพให้สอดคล้องกับอุปสงค์ของตลาดแรงงาน พร้อมส่งเสริมอาชีพเสริมและงานหัตถกรรมในครัวเรือนเพื่อสร้างรายได้หมุนเวียน โดยใช้กลยุทธ์สร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์และแบรนด์ กระจายสินค้าผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลและตลาดนัดชุมชน ตลอดจนสร้างโอกาสที่เท่าเทียมแก่กลุ่มเปราะบางผ่านวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ยังเน้นการสร้างวินัยทางการเงินผ่านการออมและกองทุนหมุนเวียน การบริหารพื้นที่ส่วนกลางเชิงพาณิชย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเปลี่ยนวัสดุเหลือใช้เป็นทุน เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและการพึ่งพาตนเองที่ยั่งยืน 2) มิติสังคม มุ่งสร้างชุมชนน่าอยู่ด้วยระบบดูแลสุขภาพเชิง

รุกผ่านความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นถึงระดับครัวเรือน ส่งเสริมกิจกรรมสุขภาพสำหรับคนทุกช่วงวัยและสร้างอาสาสมัครสาธารณสุขรุ่นใหม่ ด้านความปลอดภัยมีการสร้างเครือข่ายผ้าระวังร่วมกับรัฐและลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานอย่างระบบกล้องวงจรปิดและแสงสว่าง อีกทั้งยังใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลแบบรายห้องเพื่อการสื่อสารที่ฉับไว เสริมสร้างสายใยทางสังคมด้วยกิจกรรมข้ามรุ่นและระบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อดูแลกลุ่มเปราะบาง โดยให้ความสำคัญกับการยกระดับนี้ความสุขผ่านกิจกรรมนันทนาการและสุขภาพจิตสร้างสรรค์ เพื่อสร้างสังคมที่ปลอดภัยและมีความผูกพันที่แน่นแฟ้น และ 3) มิตินิยมและสิ่งแวดล้อม เน้นการสร้างสุขภาพและคุณภาพชีวิตผ่านการจัดการขยะครบวงจรและการคัดแยกตั้งแต่ต้นทาง เพิ่มพื้นที่สีเขียวและสวนชุมชนเพื่อการพักผ่อน พร้อมประยุกต์ใช้เทคโนโลยีพลังงานสะอาด เช่น โซลาร์เซลล์ และดูแลระบบสุขภาพที่ได้มาตรฐานเพื่อลดต้นทุนและมลภาวะ ด้านความปลอดภัยมีการจัดทำแผนรับมือภัยพิบัติ ซ่อมหมันไฟ และตรวจสอบระบบไฟฟ้าเชิงรุก นอกจากนี้ยังสร้างความรับผิดชอบร่วมกันผ่านกิจกรรม Big Cleaning บริหารจัดการพื้นที่ส่วนกลางและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเท่าเทียม โดยยึดหลักธรรมาภิบาลและความโปร่งใสในการจัดการทรัพยากรเพื่อความยั่งยืนในระดับจุลภาค

3. นำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะอันนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอื่น ๆ

สามารถสรุปแนวทางได้ 10 ประเด็น ดังนี้ 1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ มุ่งเน้นการพัฒนาสินค้าชุมชนที่มีศักยภาพทางการตลาดสูง ทั้งสินค้าอุปโภคบริโภคและผลิตภัณฑ์ประติษฐ์ที่ตอบโจทย์ผู้ซื้อยุคใหม่ 2) การเสริมสร้างทักษะดิจิทัลเชิงลึก จัดอบรมด้านอีคอมเมิร์ซและการขายออนไลน์ เพื่อให้ชุมชนสามารถแข่งขันและกระจายสินค้าสู่ตลาดวงกว้างได้ด้วยตนเอง 3) การสร้างความต่อเนื่องในการพัฒนา จัดทำแผนการส่งต่อโครงการและระบบบริหารจัดการ เพื่อให้การพัฒนาชุมชนดำเนินได้อย่างต่อเนื่องถึงจะมีการเปลี่ยนคณะกรรมการ 4) การพัฒนากลุ่มเยาวชนแกนนำ สนับสนุนให้เกิดผู้นำรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาขับเคลื่อนโครงการด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจของชุมชนต่อไป 5) การใช้เทคโนโลยีเพิ่มความโปร่งใส พัฒนาระบบบัญชีออนไลน์และฐานข้อมูลดิจิทัลในการบริหารจัดการชุมชน เพื่อสร้างธรรมาภิบาลและความตรวจสอบได้ 6) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือพหุภาคี ขยายเครือข่ายการทำงานร่วมกับหน่วยงานภายนอก เช่น มหาวิทยาลัย ภาคเอกชน และเทศบาล เพื่อสนับสนุนงบประมาณและวิชาการ 7) ระบบการจัดการข้อร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ จัดตั้งศูนย์ร้องเรียนและติดตามการแก้ไขปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานอย่างโปร่งใส เพื่อสร้างความพึง

พอใจให้แก่ผู้อยู่อาศัย 8) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน ส่งเสริมให้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชนการเคหะต่าง ๆ เพื่อยกระดับมาตรฐานการพัฒนาไปพร้อมกัน 9) การเตรียมแผนความปลอดภัยเชิงบูรณาการ บูรณาการแผนอพยพฉุกเฉินเข้ากับกิจกรรมชุมชน และบำรุงรักษาระบบไฟฉุกเฉินและตู้น้ำดื่มให้พร้อมใช้งานเสมอ และ 10) การจัดการพื้นที่สาธารณะเพื่อส่วนรวม พัฒนาพื้นที่ส่วนกลางให้ตอบสนองต่อคนทุกวัยอย่างแท้จริง และป้องกันการใช้พื้นที่ในทางที่ผิดวัตถุประสงค์เพื่อรักษาภาพลักษณ์ชุมชน

อภิปรายผล

ผู้วิจัยขอนำอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ระดับความสุขและความอยู่ดีมีสุข ผลการวิจัยพบว่าผู้อยู่อาศัยมีความสุขในภาพรวมระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.23$) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Seligman, 2011) ในแบบจำลองความสุขที่ยั่งยืน ซึ่งระบุว่าความสุขไม่ได้จำกัดเพียงอารมณ์เชิงบวก แต่ต้องครอบคลุมถึงการมีความสัมพันธ์ที่มีความหมาย และการมีส่วนร่วมในสังคม สภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการพึ่งพาอาศัยกันในกลุ่มจึงเป็นปัจจัยหลักที่ส่งเสริมความสุขอย่างแท้จริง

2. แนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืน ดำเนินการบูรณาการทักษะอาชีพร่วมกับระบบสุขภาพเชิงรุกและเทคโนโลยีพลังงานสะอาด สอดคล้องกับแนวคิดของ (Gasper D., 2004) ที่เน้นความอยู่ดีมีสุขในเชิงโครงสร้างและทรัพยากร โดยรัฐต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้อยู่อาศัยเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นและมีเสรีภาพในการเลือกวิถีชีวิต การที่ชุมชนมุ่งเน้นการจัดการขยะครบวงจรและการใช้พลังงานสะอาดภายใต้หลักธรรมาภิบาลจึงเป็นการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะ แนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือพหุภาคี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน ส่งเสริมให้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชนการเคหะต่าง ๆ การจัดการพื้นที่สาธารณะเพื่อส่วนรวม และการสร้างความต่อเนื่องในการพัฒนา สอดคล้องกับ (ภัสร์ชนกพรรณ อนุชาติไชย และคณะ, 2567) ได้วิจัยเรื่องศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมในพัฒนาสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบึงยี่โถ อำเภอรัญบุรี จังหวัดปทุมธานี พบว่า มุ่งเน้นการบูรณาการ 5 มิติสำคัญ ได้แก่ การออกแบบกิจกรรมที่ยืดหยุ่นและตอบโจทย์ความต้องการที่แท้จริงผ่านการสำรวจและการให้สิทธิเลือก เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและลดข้อจำกัดทางกายภาพ ควบคู่กับการยกระดับโครงสร้าง

พื้นฐานและระบบขนส่งที่เข้าถึงง่ายและปลอดภัย การใช้กลยุทธ์การสื่อสารเชิงบวกที่ทำให้เกียรติผ่านสื่อที่เข้าใจง่ายและพื้นที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนการเสริมพลังอำนาจให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและบริหารจัดการชมรมด้วยนวัตกรรมที่เหมาะสม เพื่อถักทอสายใยทางสังคมและลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยภาพรวม พบว่า ระดับความสุขและความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในชุมชนการเคหะแห่งชาติอยู่ในระดับมาก โดยมีมิติสังคมมีค่าดัชนีความสุขสูงสุด รองลงมาคือมิติชุมชนและสิ่งแวดล้อม และมิติเศรษฐกิจตามลำดับ สำหรับแนวทางการพัฒนาสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืนตามเป้าหมาย SDGs มุ่งเน้นการบูรณาการทักษะอาชีพและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการสร้างระบบสุขภาพเชิงรุกและเครือข่ายความปลอดภัยที่เข้มแข็งในมิติสังคม พร้อมทั้งบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมด้วยระบบขยะครบวงจรและการใช้พลังงานสะอาดภายใต้หลักธรรมาภิบาล นอกจากนี้ ผลวิจัยได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาคือ 10 ประเด็นสำคัญ เช่น การสร้างผู้นำเยาวชนรุ่นใหม่ การขยายเครือข่ายความร่วมมือพหุภาคี และการใช้ฐานข้อมูลดิจิทัลเพื่อความโปร่งใส เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนทุกกลุ่มวัยอย่างเท่าเทียมในอนาคต **ข้อเสนอแนะจากการวิจัย** 1. มิติเศรษฐกิจ ควรเร่งยกระดับทักษะดิจิทัลและอีคอมเมิร์ซเชิงลึกควบคู่กับการพัฒนาแบรนด์สินค้าชุมชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันและสร้างช่องทางการตลาดที่ยั่งยืนให้แก่กลุ่มเปราะบาง 2. มิติสังคม ควรบูรณาการระบบดูแลสุขภาพเชิงรุกและเครือข่ายความปลอดภัยผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล พร้อมทั้งสนับสนุนกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ข้ามรุ่นเพื่อเสริมสร้างสายใยทางสังคมที่แน่นแฟ้น 3. มิติชุมชนและสิ่งแวดล้อม ควรนำเทคโนโลยีพลังงานสะอาดและระบบจัดการขยะครบวงจรมาใช้เป็นรูปธรรม ภายใต้หลักธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม **ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป** 1. ควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการสร้างโมเดล ผู้นำเยาวชนรุ่นใหม่หรือแกนนำด้านอื่น เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการส่งต่ออุดมการณ์การพัฒนาชุมชนจากรุ่นสู่รุ่นอย่างเป็นระบบ 2. ควรทำวิจัยเชิงทดลองเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนหรือระบบบัญชีออนไลน์ เพื่อเพิ่มความโปร่งใสในการบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนและทรัพยากรส่วนกลางของชุมชนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2566). *แผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)*. เรียกใช้เมื่อ 3 สิงหาคม 2568 จาก https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/download/article/article_20220909164426.pdf.
- การเคหะแห่งชาติ. (2567). *รายงานโครงการยกระดับชุมชนต้นแบบสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Smart Sustainable Community)*. เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2568 จาก <https://www.nha.co.th/download/ร่าง-รายงานประจำปี-2567/>.
- การเคหะแห่งชาติ. (2567). *รายงานประจำปี 2567*. เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2568 จาก <https://www.nha.co.th/download/ร่าง-รายงานประจำปี-2567/>.
- พระสุตวรรษ วิสุทโธ และเดชชาติ ตริทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนในตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 2(2), 8-13.
- ภัทร์ชนกพรรณ อนุชาติไชย และคณะ. (2567). แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมผู้สูงอายุผ่านกิจกรรมการลดความเหลื่อมล้ำในเขตเทศบาลเมืองบึงยี่โถ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 8(3), 1404-1420.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ. (2565). *แผนพัฒนารัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2566 - 2572*. เรียกใช้เมื่อ 3 สิงหาคม 2568 จาก <https://www.sepo.go.th/content/67>.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)*. เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2568 จาก <https://www.nesdc.go.th/the-national-economic-and-social-development-plan/the-thirteenth-plan-2023-2027/>.
- Osborne D. & Gaebler T. A. (1992). *Reinventing Government: How The Entrepreneurial Spirit Is Transforming the Public Sector - Hardcover*. Addison-Wesley.
- Gasper D. (2004). *The Ethics of Development: Property, Rights and Capabilities in a Global Era*. Edinburgh University Press.

Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective help giving practices and family-centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Seligman, M. E. P. (2011). *Flourish: A Visionary New Understanding of Happiness and Well-being*. Free Press.